

بررسی و تعیین آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری مطالعه موردی شورای اسلامی شهر و شهرداری تهران

دکتر سید رضا صالحی امیری

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

سپیده محمد

کارشناس ارشد مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی،

واحد علوم و تحقیقات (مسئول مکاتبات)

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و تعیین آسیب‌های روابط شهرداری و شورای اسلامی شهر می‌پردازد. هدف این پژوهش، شناخت آسیب‌های موجود روابط شوراهای اسلامی و شهرداری‌ها و همچنین بررسی علی این آسیب‌ها و تجزیه و تحلیل آنها و در نهایت ارائه راهبردهای مدیریتی برای کاهش این آسیب‌ها با هدف ارتقا سطح کارآمدی شوراها و شهرداری‌ها و تحقق ایده مدیریت یکپارچه شهری، کاهش حجم تصدی گری دولت، رویکرد اصلی ما در این پژوهش می‌باشد.

واژگان کلیدی

شورای شهر، حکومت‌های محلی، مدیریت شهری

مقدمه

بررسی رشد جمعیت کشور نشان می‌دهد از ابتدای دهه چهل خورشیدی، افزایش قابل توجهی به نفع جمعیت شهری به وقوع پیوسته است. از علل مهم این پدیده، استقرار مناسبات نوین اقتصادی در شهرها از ابتدای قرن بیستم میلادی است. سرمایه‌گذاری‌های گسترده دولت در شهرها به ویژه شهر تهران با اتکا به درآمدهای نفتی، منجر به شتاب رشد شهرنشینی شد.

در حال حاضر رقمی نزدیک به ۶۸ درصد [جمعیت] در بیش از نهمصد شهر ساکن هستند، پدیده‌ای که احتمال گسترش آن در سال‌های آتی وجود دارد. اما این شهرنشینی شتابان همراه با توسعه نبوده است. بررسی جامعه شهری در ایران نشان می‌دهد شهرهای کشور در حال حاضر گرفتار مشکلات شهرنشینی در حال توسعه مانند آلودگی محیط زیست، کمبود آب آشامیدنی، فضای سبز ناکافی، کمبود مسکن و خدمات شهری ناکارآمد هستند. حل یا کاهش این مشکلات بر عهده نهاد مدیریت شهری است که در صورت برخورداری از ماهیت دموکراتیک عملکرد بهتری خواهد داشت. (ایمانی جاجرمی، ۱۳۸۷، ۳۰)

وجود حکومت‌های دموکراتیک محلی، ارتباط نزدیکی با تامین بهتر نیازهای شهروندان و ارتقا سطح توسعه جامعه دارند. حوزه و عرصه حکومت محلی شهرداری‌ها است. اگر شهرداری‌ها - از لحاظ نظری - حکومت محلی تلقی کنیم، شورای شهر نقش پارلمان محلی را ایفا می‌کند. بنابراین شهرداری‌ها نقش اجرایی داشته و شوراها نقش نظارتی دارند. (شفیعی، ۱۳۸۱، ۱۲۷)

بر این اساس، رابطه شهرداری‌ها و شوراها از اهمیت بسیار بالایی در عرصه مدیریت شهری برخوردار می‌باشد و شناسایی آسیب‌های روابط این دو نهاد و توزیع قدرت بین آنها هدف این پژوهش است.

چارچوب نظری پژوهش

اصولاً شهرداری نوعی نظام اداره شهر است که از دو واحد به نام (شورای شهر) و (اداره شهرداری) تشکیل شده است. به سخن دیگر، ویژگی بارز این نظام آن است که تعیین خطی مشی و سیاست‌های کلی امور شهر در دست هیأتی به نام شورای شهر قرار دارد. ولی اجرای سیاست‌ها و خطی مشی‌های شورای شهر به عهده شهردار بوده که با همکاری کارگزاران شهرداری آنها را انجام می‌دهد. (شکیبا مقدم، ۱۳۸۷، ۲۹۵)

در حال حاضر تنها سازمانی که شوراها قدرت دخالت محدودی در نحوه اداره و نظارت بر عملکرد آنها دارند، شهرداری‌ها هستند از همین رو تلقی

اعضای شوراها این است که آنها شورای شهرداری هستند نه شورای شهر. اما شهرداری تنها یکی از دهها سازمان اجرایی محسوب می‌شود که در سطح شهر فعالیت دارند. بسنده نمودن حوزه قدرت و نظارت شورا به شهرداری موجب می‌شود اعضای شورا خود را اعضای سازمانی تلقی نمایند که محدودیت شدیدی بر عملکرد آن تحمیل شده است. این تلقی آنها ناشی از این واقعیت است که در قانون اساسی یا سخنان رهبران عالی جامعه، شوراها نهادهایی مهم و مؤثر در نظر گرفته شده‌اند، در حالی که در واقعیت قدرت چندانی برای اداره امور و عمل به اهداف عالی خود ندارند. (ایمانی جاجرمی، ۱۳۸۷، ۳۰)

شوراها به عنوان ارکان تصمیم‌گیری، بستری برای تحقق حاکمیت محلی مردم و اداره امور شهر توسط نمایندگان منتخب هستند. در نظام عدم تمرکز ایران، شهرداری‌ها عملاً به عنوان بازوی اجرایی شوراها قلمداد شده و مقررات وسیعی که برای تنظیم روابط شوراها و شهرداری‌ها وضع شده است، پیچیدگی‌هایی را بطور خاص ایجاد نموده است.

اصول و مبانی ورود شوراها در مدیریت شهری و حوزه صلاحیت شوراها در وضع تکالیف اجتماعی برای شهرداری‌ها و تبیین نظارت‌پذیری و اطاعت‌پذیری شهرداری‌ها از شوراها، همگی مواردی هستند که نیازمند بررسی می‌باشند و مدیریت شهری بیش از هر چیز نیازمند تبیین جایگاه اجتماعی و اجرایی شوراها در برابر شهرداری و همین‌طور بالعکس است؛ چرا که مهمترین نهاد مرتبط با اعمال شهرداری، که از اختیارات وسیعی بهره‌مند می‌گردد، شوراها تلقی می‌شوند.

اهداف و سؤالات پژوهش

اهداف اصلی

بررسی و تعیین آسیب‌های روابط شورای اسلامی و شهرداری تهران از دیدگاه اعضای شورای شهر؛
 بررسی و تعیین آسیب‌های روابط شورای اسلامی و شهرداری تهران از دیدگاه مدیران شهرداری؛
 بررسی مقایسه‌ای دیدگاه اعضای شورای شهر و شهرداری تهران نسبت به آسیب‌های روابط شورای اسلامی و شهرداری تهران؛

اهداف ویژه پژوهش

بررسی تاثیر نهادینه شدن شوراها بر روابط بین شوراها و شهرداری‌ها از دیدگاه اعضای شورای شهر؛

بررسی تاثیر استقلال شوراها و شهرداری‌ها از دولت بر روابط شوراها و شهرداری‌ها از دیدگاه اعضای شورای شهر؛

بررسی تاثیر مرزبندی قانونی میان شوراها و شهرداری‌ها بر روابط این دو نهاد دیدگاه اعضای شورای شهر؛

بررسی تاثیر نهادینه شدن شوراها بر روابط بین شوراها و شهرداری‌ها از دیدگاه مدیران شهرداری؛

بررسی تاثیر استقلال شوراها و شهرداری‌ها از دولت بر روابط شوراها و شهرداری‌ها از دیدگاه مدیران شهرداری؛

بررسی تاثیر مرزبندی قانونی میان شوراها و شهرداری‌ها بر روابط این دو نهاد دیدگاه مدیران شهرداری.

سؤالات پژوهش**سؤالات اصلی**

چه آسیب‌هایی در روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه اعضای شورای شهر وجود دارد؟

چه آسیب‌هایی در روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه مدیران شهرداری وجود دارد؟

آیا تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه اعضای شورای شهر و مدیران شهرداری در زمینه آسیب‌های روابط این دو نهاد وجود دارد؟

سؤالات فرعی

چه ارتباطی بین نهادینه شدن شوراها و برقراری ارتباط منسجم بین شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه اعضای شورای شهر وجود دارد؟

چه ارتباطی بین استقلال شوراها از دولت و برقراری ارتباط منسجم بین شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه اعضای شورای شهر وجود دارد؟

چه ارتباطی بین مرزبندی قانونی میان شوراها و شهرداری‌ها و ایجاد ارتباط منسجم میان این دو نهاد از دیدگاه اعضای شورای شهر وجود دارد؟

چه ارتباطی بین نهادینه شدن شوراها و برقراری ارتباط منسجم بین شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه مدیران شهرداری وجود دارد؟

چه ارتباطی بین استقلال شوراها از دولت و برقراری ارتباط منسجم بین شورای اسلامی شهر و شهرداری از دیدگاه مدیران شهرداری وجود دارد؟
چه ارتباطی بین مرزبندی قانونی بین شوراها و شهرداریها و ایجاد ارتباط منسجم میان این دو نهاد از دیدگاه مدیران شهرداری وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش در این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی (همبستگی) می باشد.

روش گردآوری اطلاعات

در تهیه و نگارش این پژوهش از دو روش میدانی از طریق بررسی آسیب شناختی روابط موجود میان شهرداریها و شوراها و اخذ نظرات مسئولین این دو نهاد که از ابزار پرسشنامه استفاده می شود و روش کتابخانه ای و اسنادی استفاده می شود و از ابزار فیش کتابخانه بهره برده خواهد شد.

جامعه آماری و نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش، مدیران شورای اسلامی شهر تهران و شهرداریهای مناطق تهران و مدیران شهری که در سازمانهای وابسته به این دو نهاد فعالیت می نمایند خواهند بود.

برای نمونه گیری مربوط به گروه مدیران شهرداری با توجه به طرح نمونه گیری طبقه ای و ویژگی فراگیری در طرح های نمونه گیری، نواحی جغرافیایی شهر تهران در پنج منطقه (شمال، جنوب، شرق، غرب، مرکز) به عنوان لایه های اصلی انتخاب شده و از هر لایه ده نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیدند که در مجموع ۵۰ نفر گزیده شده اند و در نمونه گیری شوراها از لایه شورا ۳۰ نفر از نمونه های در دسترس به عنوان ملاکی برای مقایسه انتخاب گردیدند.

با توجه به اینکه همواره حجم نمونه ده درصد از جامعه پژوهشی به عنوان نمونه مکفی عنوان می شود در این پژوهش جامعه آماری ما حدود ۵۴۷ نفر بوده و ۱۵-۱۰ درصد به عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب گردیده است و بنابراین نزدیک به ۸۰ نفر به عنوان حجم نمونه مکفی انتخاب شده است.

روایی و پایایی پرسشنامه

برای افزایش روایی صوری پنج نفر از متخصصان در حیطه شوراها و شهرداری‌ها روایی پرسشنامه را تأیید نمودند علاوه بر آن برای بررسی میزان پایایی از آلفای کرونباخ در راستای تجانس درونی سوالات استفاده به عمل آمده است در این پژوهش $\alpha = 0.71$ می‌باشد و از آنجا که α بدست آمده بالاتر از 0.70 درصد می‌باشد می‌توان بر پایایی ابزار تأکید نمود.

روش‌های تحلیل آماری

از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی و توزیع به عنوان معرفه‌های آمار توصیفی استفاده به عمل آمد تا پس از تأیید مفروضه‌های آمار پارامتریک آزمون t تک گروهی و t دو گروه مستقل به عنوان مدل‌های آمار استنباطی مطرح شد. و در مدل t تک گروهی میانگین تجربی به واکنش و پاسخ‌های نمونه‌های پژوهش و میانگین نظری نمره 2/5 بوده است.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ابتدا از جداول آمار توصیفی به منظور توصیف متغیرهای پژوهش استفاده شده و در آن نما، میانه و میانگین به عنوان شاخص‌های گرایش مرکزی، دامنه تغییرات، واریانس و انحراف معیار به عنوان شاخص‌های پراکندگی و خطای معیار، ضریب کجی و ضریب کشیدگی به عنوان شاخص‌های توزیع محاسبه شدند.

با توجه به جدول شماره 1 و با تأکید بر اینکه تفاوت اندکی بین نما، میانه و میانگین وجود دارد و از آنجائیکه میزان ضریب کجی و ضریب کشیدگی کمتر از رقم 1 است، می‌توان مطرح نمود که توزیع فوق، مفروضه نرمال بودن را داراست و می‌توان از میانگین به عنوان معرف شاخص گرایش مرکزی استفاده نمود و از مدل‌های آمار پارامتریک استفاده به عمل آورد.

الویت بندی شاخصها

(1) اولویت‌بندی «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» از دیدگاه شوراها

با توجه به جدول شماره 2، می‌توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین 3/43) «درگیری در مسایل روزمره»، را به عنوان الویت اول در زمینه عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری مطرح کرده‌اند.

جداول (۱): شاخص های آماری مرتبط با بررسی خرده مقیاس ها در نمونه های پژوهش

شاخص های توزیع			شاخص های پراکندگی			شاخص های گرایش مرکزی			شاخص های آماری مرتبط با بررسی خرده مقیاس	
ضریب کشیدگی	ضریب کجی	خطای معیار	انحراف معیار	واریانس	دامنه تغییرات	میانه	ماده	ن	شورا	شهرداری
-۰/۱۰۶	-۰/۰۷	۰/۹۹	۶/۳۹	۴۰/۸۷	۲۲	۲۳/۶۸	۲۴	۲۴	شورا	عدم نهادینه شدن
-۰/۷۴	-۰/۰۹	۰/۷۸	۶/۱۹	۳۸/۳۳	۲۶	۲۴/۳۶	۲۴	۲۴	شهرداری	شوراها و شهرداری
-۰/۲۹	-۰/۱۳	۰/۶۷	۴/۴۵	۱۹/۸۷	۲۰	۲۳/۶۱	۲۴	۲۴	شورا	عدم استقلال
-۰/۵۲	-۰/۳۰	۰/۶۶	۵/۲۸	۲۷/۹۲	۲۴	۲۲/۴۴	۲۳	۲۳	شهرداری	شوراها و شهرداری ها از بدنه دولت
-۰/۸۲	-۰/۴۷	۰/۸۸	۵/۷۱	۳۲/۶۵	۲۰	۲۲/۹۷	۲۴/۵۰	۲۴/۵۰	شورا	قانونی و مرزبندی قانونی
-۰/۷۵	۰/۲۸	۰/۷۵	۵/۸۶	۳۴/۴۲	۲۵	۲۱/۴۶	۲۲	۲۲	شهرداری	شوراها و شهرداری ها
-۰/۱۹	۰/۵۴	۰/۷۶	۴/۹۸	۲۴/۸۷	۲۱	۲۷/۴۴	۲۸	۳۱	شورا	راهکارها
-۰/۶۹	۰/۱۳	۰/۷۳	۵/۷۵	۳۳/۱۷	۲۲	۲۵/۱۴	۲۶	۲۶	شهرداری	
-۰/۱۱	-۰/۴۳	۲/۷۳	۱۶/۱۵	۲۶۱/۰۶	۶۹	۹۹/۱۴	۱۰۱	۱۰۱	شورا	آسیب های روابط شورای اسلامی
-۰/۹۰	۰/۰۶	۲/۵۵	۱۸/۷۶	۳۵۱/۹۵	۷۲	۹۴/۶۸	۹۴/۵۰	۹۴/۵۰	شهرداری	شهر و شهرداری ها

جدول (۲): اولویت‌بندی «عدم نهادینه شدن شوراهای و شهرداری» از دیدگاه شوراهای

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۴۳	درگیری در مسایل روزمره
دوم	۳/۳۶	فقدان هدف‌گذاری
سوم	۳/۳۱	فقدان تجربه کار جمعی (فقدان سنت‌های دموکراتیک)
چهارم	۲/۲۳	فقدان برنامه‌ریزی
پنجم	۳/۱۵	عدم آموزش و وجود کارگاه‌های آموزشی
ششم	۲/۸۶	جدی نگرفتن شوراهای (افتخاری بودن اعضای شوراهای)
هفتم	۲/۳۳	عدم توجه به ارزش‌های مردم‌گرایانه
هشتم	۲/۳۱	عدم وجود خلاقیت و نوآوری

۲) اولویت‌بندی «عدم استقلال شوراهای و شهرداری‌ها از بدنه دولت» از دیدگاه شوراهای

با توجه به جدول شماره ۳، می‌توان عنوان نمود که اکثریت شوراهای (با میانگین ۳/۶۴) «نظام اداری متمرکز»، را به عنوان الویت اول در زمینه عدم استقلال شوراهای و شهرداری‌ها از بدنه دولت مطرح کرده‌اند.

جدول (۳): اولویت‌بندی «عدم استقلال شوراهای و شهرداری‌ها از بدنه دولت» از دیدگاه شوراهای

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۶۴	نظام اداری متمرکز
دوم	۳/۵۷	کمبود منابع مالی
سوم	۳/۴۸	غلظت گرایش‌های سیاسی
چهارم	۳/۴۲	حجم تصدی‌گری دولت
پنجم	۳/۴۰	نظارت دستگاه‌های دولتی بر مصوبات شوراهای
ششم	۳/۱۳	تعارض ساختاری و مدیریتی
هفتم	۲/۹۳	جوان بودن و عدم سابقه تاریخی شوراهای

جدول (۴): اولویت بندی «مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها» از دید شوراها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۵۵	عدم مسئولیت پذیری نهادها
دوم	۳/۴۸	فقدان و کاستی در قانون
سوم	۳/۴۶	عدم توازن قدرت
چهارم	۳/۳۷	ابهام در قوانین
پنجم	۳/۳۷	تناقض در قوانین
ششم	۳/۰۲	میزان سواد اعضای شورای شهر
هفتم	۲/۶۲	اقتباس ناقص شوراها اسلامی از کشورهای غربی

۳) اولویت بندی «مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها» از دیدگاه شوراها با توجه به جدول شماره ۴، می توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۵۵) «عدم مسئولیت پذیری نهادها»، را به عنوان الویت اول در زمینه مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها مطرح کرده اند.

۴) اولویت بندی «راهکارها» از دیدگاه شوراها با توجه به جدول شماره ۵، می توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۸۲) «برنامه ریزی های بلند مدت»، را به عنوان الویت اول در زمینه راهکارها مطرح کرده اند.

جدول (۵): اولویت بندی «راهکارها» از دیدگاه شوراها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۸۲	برنامه ریزی های بلند مدت
دوم	۳/۷۰	مدیریت یکپارچه شهری
سوم	۳/۵۵	استقلال عمل شوراها
چهارم	۳/۵۳	گسترش اختیار شوراها و شهرداری
پنجم	۳/۴۶	واگذاری اختیارات بیشتر شورا و شهرداری
ششم	۳/۳۳	تغییر قوانین مربوط به شوراها و شهرداریها
هفتم	۳/۰۹	تغییر قوانین مربوط به انتخاب اعضا
هشتم	۳/۰۴	دوره فشرده آموزشی برا منتخبین

جدول (۶): اولویت‌بندی «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» از دیدگاه شهرداری‌ها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۲۱	فقدان تجربه کار جمعی (فقدان سنت‌های دموکراتیک)
دوم	۳/۲۰	جدی نگرفتن شوراها (افتخاری بودن اعضای شوراها)
سوم	۳/۱۶	فقدان هدف‌گذاری
چهارم	۳/۱۵	درگیری در مسایل روزمره
پنجم	۳/۱۵	عدم آموزش و وجود کارگاه‌های آموزشی
ششم	۳/۰۶	فقدان برنامه‌ریزی
هفتم	۲/۷۳	عدم وجود خلاقیت و نوآوری
هشتم	۲/۶۱	عدم توجه به ارزش‌های مردم‌گرایانه

(۵) اولویت‌بندی «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» از دیدگاه شهرداری‌ها

با توجه به جدول شماره ۶، می‌توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۲۱) «فقدان تجربه کار جمعی (فقدان سنت‌های دموکراتیک)»، را به عنوان الویت اول در زمینه عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری مطرح کرده‌اند.

جدول (۷): اولویت‌بندی «عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت» از دید شهرداری‌ها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۸۷	حجم تصدی‌گری دولت
دوم	۳/۵۶	نظام اداری متمرکز
سوم	۳/۱۲	غلطت گرایش‌های سیاسی
چهارم	۳/۰۴	تعارض ساختاری و مدیریتی
پنجم	۳/۰۴	عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت
ششم	۳/۰۳	کمبود منابع مالی
هفتم	۲/۸۰	جوان بودن و عدم سابقه تاریخی شوراها
هشتم	۲/۸۰	نظارت دستگاه‌های دولتی بر مصوبات شوراها

جدول (۸): اولویت بندی «مشکلات و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها» از دید شهرداریها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۳۵	ابهام در قوانین
دوم	۳/۳۱	فقدان و کاستی در قانون
سوم	۳/۱۴	تناقض در قوانین
چهارم	۳/۱۳	عدم مسئولیت پذیری نهادها
پنجم	۳	میزان سواد اعضای شورای شهر
ششم	۲/۹۵	عدم توازن قدرت
هفتم	۲/۷۳	اقتباس ناقص شوراها اسلامی از کشورهای غربی

۶) اولویت بندی «عدم استقلال شوراها و شهرداریها از بدنه دولت» از دید شهرداریها

با توجه به جدول شماره ۷، می توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۸۷) «حجم تصدی گری دولت»، را به عنوان الویت اول در زمینه عدم استقلال شوراها و شهرداریها از بدنه دولت مطرح کرده اند.

۷) مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها» از دیدگاه شهرداریها

با توجه به جدول شماره ۸، می توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۳۵) «ابهام در قوانین»، را به عنوان الویت اول در زمینه مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداریها مطرح کرده اند.

جدول (۹): اولویت بندی «راهکارها» از دیدگاه شهرداریها

اولویت	فراوانی	گویه
اول	۳/۳۶	مدیریت یکپارچه شهری
دوم	۳/۲۳	گسترش اختیار شوراها و شهرداری
سوم	۳/۲۰	واگذاری اختیارات بیشتر شورا و شهرداری
چهارم	۳/۲۰	برنامه ریزی های بلند مدت
پنجم	۳/۱۵	استقلال عمل شوراها
ششم	۳	دوره فشرده آموزشی برای منتخبین
هفتم	۲/۹۶	تغییر قوانین مربوط به شوراها و شهرداریها
هشتم	۲/۷۹	تغییر قوانین مربوط به انتخاب اعضا

آزمونهای t تک گروهی

جدول (۱۰): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شوراهان نسبت به «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری»

شماره سؤال	گویه
۱	فقدان برنامه ریزی
۲	فقدان هدف گذاری
۳	فقدان تجربه کار جمعی (فقدان سنت های دموکراتیک)
۴	درگیری در مسایل روزمره
۵	جدی نگرفتن شوراها (افتخاری بودن اعضای شوراها)
۶	عدم آموزش و وجود کارگاه های آموزشی
۷	عدم توجه به ارزش های مردم گرایانه
۸	عدم وجود خلاقیت و نوآوری

۸) اولویت بندی «راهکارها» از دیدگاه شهرداری ها

با توجه به جدول شماره ۹، می توان عنوان نمود که اکثریت شوراها (با میانگین ۳/۳۶) «مدیریت یکپارچه شهری»، را به عنوان الویت اول در زمینه مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداری ها مطرح کرده اند.

جدول (۱۱): t تک گروهی؛ وضعیت موجود دیدگاه شوراها نسبت به

«عدم استقلال شوراها و شهرداری ها از بدنه دولت»

شماره سؤال	گویه
۱	تعارض ساختاری و مدیریتی
۲	غلطت گرایش های سیاسی
۳	جوان بودن و عدم سابقه تاریخی شوراها
۴	حجم تصدی گری دولت
۵	نظارت دستگاه های دولتی بر مصوبات شوراها
۶	کمبود منابع مالی
۷	نظام اداری متمرکز

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می توان مطرح نمود که تفاوت معنی داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگین های تجربی در تمامی مؤلفه ها به غیر از ۵، ۷ و ۸ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفه ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می باشد، عنوان می شود که از دیدگاه شوراها، «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» بسیار بالاست.

با توجه به این که در مؤلفه های ۵، ۷ و ۸ تفاوت معنی داری بین میانگین نظری و میانگین های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می شود که از دیدگاه شوراها، «جدی نگرفتن شوراها (افتخاری بودن اعضای شوراها)»، «عدم توجه به ارزش های مردم گرایانه» و «عدم وجود خلاقیت و نوآوری» در حد متوسط است. (جدول شماره ۱۰)

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می توان مطرح نمود که تفاوت معنی داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگین های تجربی در تمامی مؤلفه ها به غیر از ۳ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفه ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می باشد، عنوان می شود که از دیدگاه شوراها، «عدم استقلال شوراها و شهرداری ها از بدنه دولت» بسیار بالاست.

با توجه به این که در مؤلفه ۳ تفاوت معنی داری بین میانگین نظری و میانگین های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می شود که از دیدگاه شوراها، «جوان بودن و عدم سابقه تاریخی شوراها» در حد متوسط است. (جدول شماره ۱۱)

جدول (۱۲): t تک گروهی؛ وضعیت موجود دیدگاه شوراها نسبت به

«مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداری ها»

شماره سؤال	گویه
۱	ابهام در قوانین
۲	تناقض در قوانین
۳	فقدان و کاستی در قانون
۴	عدم توازن قدرت
۵	عدم مسئولیت پذیری نهادها
۶	میزان سواد اعضای شورای شهر
۷	اقتباس ناقص شوراها اسلامی از کشورهای غربی

جدول (۱۳): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شوراهای نسبت به «راهکارها»

شماره سوال	گویه
۱	تغییر قوانین مربوط به انتخاب اعضا
۲	تغییر قوانین مربوط به شوراهای و شهرداریها
۳	دوره فشرده آموزشی برا منتخبین
۴	مدیریت یکپارچه شهری
۵	استقلال عمل شوراهای
۶	گسترش اختیار شوراهای و شهرداری
۷	واگذاری اختیارات بیشتر شورا و شهرداری
۸	برنامه ریزیهای بلند مدت

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می توان مطرح نمود که تفاوت معنی داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگینهای تجربی در تمامی مؤلفهها به غیر از ۷ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفهها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می باشد، عنوان می شود که از دیدگاه شوراهای، «مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراهای و شهرداریها» بسیار بالاست.

با توجه به این که در مؤلفه ۷ تفاوت معنی داری بین میانگین نظری و میانگینهای تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می شود که از دیدگاه شوراهای، «اقتباس ناقص شوراهای اسلامی از کشورهای غربی» در حد متوسط است. (جدول شماره ۱۲)

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می توان مطرح نمود که تفاوت معنی داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگینهای تجربی در تمامی مؤلفهها وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفهها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می باشد، عنوان می شود که از دیدگاه شوراهای، «کار بر روی راهکارها و توجه به آنها» از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. (جدول شماره ۱۳)

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می توان مطرح نمود که تفاوت معنی داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگینهای تجربی در تمامی مؤلفهها به غیر از ۷ و ۸ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در

تمامی مؤلفه‌ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» بسیار بالاست.

با توجه به این که در مؤلفه‌های ۷ و ۸ تفاوت معنی‌داری بین میانگین نظری و میانگین‌های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «عدم توجه به ارزش‌های مردم‌گرایانه» و «عدم وجود خلاقیت و نوآوری» در حد متوسط است. (جدول ۱۴)

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی‌داری، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگین‌های تجربی در تمامی مؤلفه‌ها به غیر از ۵ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفه‌ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت» بسیار بالاست.

با توجه به این که در مؤلفه ۵ تفاوت معنی‌داری بین میانگین نظری و میانگین‌های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «نظارت دستگاه‌های دولتی بر مصوبات شوراها» در حد متوسط است. (جدول شماره ۱۵)

جدول (۱۴): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شهرداری‌ها نسبت به «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری»

شماره سؤال	گویه
۱	فقدان برنامه‌ریزی
۲	فقدان هدف‌گذاری
۳	فقدان تجربه کار جمعی (فقدان سنت‌های دموکراتیک)
۴	درگیری در مسایل روزمره
۵	جدی نگرفتن شوراها (افتخاری بودن اعضای شوراها)
۶	عدم آموزش و وجود کارگاه‌های آموزشی
۷	عدم توجه به ارزش‌های مردم‌گرایانه
۸	عدم وجود خلاقیت و نوآوری

جدول (۱۵): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شهرداری‌ها نسبت به «عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت»

شماره سؤال	گویه
۱	تعارض ساختاری و مدیریتی
۲	غلطت گرایش‌های سیاسی
۳	جوان بودن و عدم سابقه تاریخی شوراها
۴	حجم تصدی‌گری دولت
۵	نظارت دستگاه‌های دولتی بر مصوبات شوراها
۶	کمبود منابع مالی
۷	نظام اداری متمرکز

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگین‌های تجربی در تمامی مؤلفه‌ها به غیر از ۷ وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفه‌ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداری‌ها» بسیار بالاست.

جدول (۱۶): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شهرداری‌ها نسبت به «مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداری‌ها»

شماره سؤال	گویه
۱	ابهام در قوانین
۲	تناقض در قوانین
۳	فقدان و کاستی در قانون
۴	عدم توازن قدرت
۵	عدم مسئولیت‌پذیری نهادها
۶	میزان سواد اعضای شورای شهر
۷	اقتباس ناقص شوراها اسلامی از کشورهای غربی

جدول (۱۷): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شهرداری‌ها نسبت به «راهکارها»

شماره سؤال	گویه
۱	تغییر قوانین مربوط به انتخاب اعضا
۲	تغییر قوانین مربوط به شوراها و شهرداری‌ها
۳	دوره فشرده آموزشی برا منتخبین
۴	مدیریت یکپارچه شهری
۵	استقلال عمل شوراها
۶	گسترش اختیار شوراها و شهرداری
۷	واگذاری اختیارات بیشتر شورا و شهرداری
۸	برنامه‌ریزی‌های بلند مدت

با توجه به این که در مؤلفه ۷ تفاوت معنی‌داری بین میانگین نظری و میانگین‌های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «اقتباس ناقص شوراها اسلامی از کشورهای غربی» در حد متوسط است. (جدول شماره ۱۶)

با توجه به میانگین نظری و تجربی و با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده و سطح معنی داری، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری در سطح $\alpha = 0/01$ بین میانگین نظری با میانگین‌های تجربی در تمامی مؤلفه‌ها به غیر از ۱ وجود دارد.

بنابراین، با توجه به اینکه در تمامی مؤلفه‌ها میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «ارایه راهکار برای فایق آمدن بر آسیب‌ها» از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. با توجه به این که در مؤلفه ۱ تفاوت معنی‌داری بین میانگین نظری و میانگین‌های تجربی مشاهده نشده است، از این رو، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «تغییر قوانین مربوط به انتخاب اعضا» در حد متوسط است. (جدول ۷)

جدول (۱۸): t تک گروهی؛ بررسی وضعیت موجود دیدگاه شهرداری‌ها نسبت به

«آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری‌ها»

سطوح	میانگین	انحراف معیار	میزان t	درجه آزادی	معنی‌داری
۲/۵	۳/۱۵	۷/۷۱	۵۳	۰/۰۰۱	۲/۵

جدول (۱۹): دو گروه مستقل؛ بررسی مقایسه‌ای «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری»

معنی‌داری	درجه آزادی	میزان t	انحراف معیار	میانگین	سطوح
۰/۵۸۹	۱۰۲	-۰/۵۴	۶/۳۹	۲۳/۶۸	شوراها
			۶/۱۹	۲۴/۳۶	شهرداری‌ها

با توجه به جدول جدول شماره ۱۸ و با تأکید بر میزان مقادیر t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری در سطح $\alpha = ۰/۰۱$ بین میانگین نظری با میانگین‌های تجربی در «آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری‌ها» وجود دارد. بنابراین، با توجه به اینکه میانگین تجربی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد، عنوان می‌شود که از دیدگاه شهرداری‌ها، «آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری‌ها» بسیار بالاست.

آزمونهای t دو گروه مستقل

- با توجه به جدول شماره ۱۹ و با تأکید بر میزان t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه شوراها و شهرداری‌ها نسبت به «عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری» وجود ندارد.
- با توجه به جدول شماره ۲۰ و با تأکید بر میزان t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه شوراها و شهرداری‌ها نسبت به «عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت» وجود ندارد.
- با توجه به جدول شماره ۲۱ و با تأکید بر میزان t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه شوراها و شهرداری‌ها نسبت به مشکلات قانونی و مرزبندی قانونی شوراها و شهرداری‌ها وجود ندارد.

جدول (۲۰): دو گروه مستقل؛ مقایسه «عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت»

معنی‌داری	درجه آزادی	میزان t	انحراف معیار	میانگین	سطوح
۰/۲۳۳	۱۰۵	۱/۱۹	۴/۴۵	۲۳/۶۱	شوراها
			۵/۲۸	۲۲/۴۴	شهرداری‌ها

جدول (۲۱): t دو گروه مستقل؛ بررسی مقایسه‌ای «مشکلات قانونی و مرزبندی

قانونی شوراها و شهرداری‌ها»

معنی‌داری	درجه آزادی	میزان t	انحراف معیار	میانگین	سطوح
۰/۱۹۹	۱۰۰	۱/۲۹	۵/۷۱	۲۲/۹۷	شوراها
			۵/۸۶	۲۱/۴۶	شهرداری‌ها

○ با توجه به جدول شماره ۲۲ و با تأکید بر میزان t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه شوراها و شهرداری‌ها نسبت به «آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری‌ها در زمینه راهکارها» وجود دارد. از این‌رو، با رجوع به میانگین‌ها و از آنجایی که میانگین شوراها (۲۷/۴۴) بالاتر از میانگین شهرداری‌ها (۲۵/۱۴) می‌باشد، از این‌رو، عنوان می‌شود که شوراها بیشتر از شهرداری‌ها اعتقاد دارند که احتیاج به ارایه راهکار برای برطرف کردن آسیب‌های ذکر شده می‌باشد

جدول (۲۲): t دو گروه مستقل؛ بررسی مقایسه‌ای «آسیب‌های روابط شورای اسلامی

شهر و شهرداری‌ها در زمینه راهکارها»

معنی‌داری	درجه آزادی	میزان t	انحراف معیار	میانگین	سطوح
۰/۰۳۶	۱۰۳	۲/۱۲	۴/۹۸	۲۷/۴۴	شوراها
			۵/۷۵	۲۵/۱۴	شهرداری‌ها

○ با توجه به جدول شماره ۲۳ و با تأکید بر میزان t به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه شوراها و شهرداری‌ها نسبت به «آسیب‌های روابط شورای اسلامی شهر و شهرداری‌ها» وجود ندارد.

جدول (۲۳): t دو گروه مستقل؛ بررسی مقایسه‌ای «آسیب‌های روابط شورای

اسلامی شهر و شهرداری‌ها»

معنی‌داری	درجه آزادی	میزان t	انحراف معیار	میانگین	سطوح
۰/۲۵۱	۸۷	۱/۱۵	۱۶/۱۵	۹۹/۱۴	شوراها
			۱۸/۷۶	۹۴/۶۸	شهرداری‌ها

نتیجه گیری

نتیجه‌ای که در نهایت از تجزیه و تحلیل داده‌های تجربی به دست آمد این گونه می‌باشد که از سه مفروضه عدم نهادینه شدن شوراها و شهرداری‌ها، عدم استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت، و مشکلات قانونی و عدم مرزبندی قانونی و در نهایت راهکارها، از دیدگاه شوراها با توجه به t گروهی توجه به راهکارها در درجه اول اهمیت قرار دارد و بعد از آن به ترتیب مشکلات قانونی و عدم مرزبندی، عدم استقلال این دو نهاد از بدنه دولت و عدم نهادینه شدن این دو نهاد در درجات بعدی اهمیت قرار دارند.

از دیدگاه مدیران شهرداری عدم استقلال این دو نهاد از بدنه دولت در درجه اول اهمیت در میان مفروضه‌ها قرار دارد و در رتبه بندی‌های عددی به ترتیب توجه به راهکارها، مشکلات قانونی و عدم مرزبندی، عدم نهادینه شدن این دو نهاد قرار دارد.

در اولویت بندی گویه‌های هر مفروضه، در عدم نهادینه شدن این دو نهاد درگیری در مسایل روزمره، فقدان هدف گذاری، فقدان تجربه کار جمعی در اولویت اول تا سوم از دیدگاه شوراها قرار دارند و از دیدگاه مدیران شهرداری، فقدان تجربه کار جمعی، جدی نگرفتن شوراها، فقدان هدف گذاری در اولویت اول تا سوم رتبه بندی شده‌اند.

در عدم استقلال این دو نهاد از بدنه دولت نظام اداری متمرکز، کمبود منابع مالی، غلظت گرایشات سیاسی در اولویت اول تا سوم از دیدگاه شوراها قرار دارند و از دیدگاه مدیران شهرداری حجم تصدی گری دولت، نظام اداری متمرکز، غلظت گرایشات سیاسی در اولویت اول تا سوم طبقه بندی شده است. در مفروضه مشکلات قانونی و عدم مرزبندی قانونی این دو نهاد، عدم مسئولیت پذیری نهادها، فقدان و کاستی در قوانین، عدم توازن قدرت در اولویت اول تا سوم از دیدگاه شوراها دیده می‌شوند و از دیدگاه مدیران شهرداری ابهام در قوانین، فقدان و کاستی در قوانین، تناقض در قوانین در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند.

در مورد راهکارها، می‌توان گفت که گویه‌های برنامه ریزی بلند مدت، مدیریت یکپارچه شهری، استقلال عمل شوراها در اولویت اول تا سوم از سوی شوراها پیشنهاد شده است و از سوی مدیران شهرداری مدیریت یکپارچه شهری، گسترش اختیارات این دو نهاد، واگذاری اختیارات بیشتر به شوراها و شهرداری در اولویت اول تا سوم اراده شده است.

سال دوم

شماره دوم

تابستان ۱۳۸۹

از داده‌ها و تجزیه و تحلیل در t دو گروه مستقل این نتیجه به دست آمد که تنها در مورد راهکارهای پیشنهادی، شوراها اهمیت بیشتری را نسبت به شهرداری در این مورد قایل بودند و در مورد سایر مفروضه‌ها نظرات آنها تفاوت معنی داری را ندارند.

راهبردها

شفاف سازی و تدوین قوانین شفاف به منظور مرزبندی بین شوراها و شهرداری‌ها (با توجه به دیدگاه شهرداری بر مشکلات قانونی و مرزبندی این دو نهاد).
 نهادینه سازی روابط شوراها و شهرداری‌ها از طریق انجام کار جمعی، هدف گذاری، آموزش‌های حین خدمت و برنامه ریزی دقیق (ناظر بر عدم نهادینه شدن از دیدگاه شهرداری).
 تلاش برای استقلال شوراها و شهرداری‌ها از دولت به منظور از بین بردن نظام اداری متمرکز، کاهش حجم تصدی گری دولت و کاهش تعارضات ساختاری و مدیریتی (با استفاده از دیدگاه شوراها در این مبحث).
 افزایش سطح اختیارات شوراها و شهرداری‌ها به منظور ایجاد مدیریت یکپارچه شهری و انجام برنامه ریزی بلند مدت (با توجه به دیدگاه شوراها در این زمینه)
 گسترش سطح مسئولیت اجتماعی و فرهنگی شورا و شهرداری و کاهش سطح غلظت گرایشات سیاسی در این دو نهاد.
 استفاده از تجارب کشورهای پیشرفته در مناسبات شوراها و شهرداری‌ها به منظور ایجاد مدیریت یکپارچه شهری.
 اختصاص منابع مالی کافی برای پیشبرد استقلال شوراها و شهرداری‌ها از بدنه دولت.

منابع و ماخذ

ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۳۸۷). بررسی جامعه شناختی شوراهای اسلامی با رویکرد کیفی نظریه بنیانی، پژوهشنامه شوراها: چالش‌ها و کارکردها، زیر نظر دکتر رضا صالحی امیری، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، شماره ۳۰.
 شفیعی، حسن. (۱۳۸۱). تمرکزگرایی و عدم تحقق حکومت‌های محلی در ایران (۱۳۰۰-۱۳۵۷)، برنامه ریزی و مدیریت شهری، مسائل نظری و چالش‌های تجربی، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.
 شکبیا مقدم، محمد. (۱۳۸۷). اداره امور سازمانهای محلی و شهرداری. چاپ دوم. تهران:

میر.

